

XXIII. Puhtaanapitolaitos.

Puhtaanapitolaitoksen vuosikertomus toimintavuodelta 1922¹⁾ oli seuraavansisältöinen:

Saadakseen makkipuhtaanapidon järjestelyn paremmalle kannalle päätti kaupunginvaltuusto vuonna 1903 kaupungin rakennuskonttoriin perustaa erityisen puhtaanapito-osaston. Puhtaanapitotöiden suorittamista varten rakennettiin Helsingin pitäjään lähelle Malmin rautatieasemaa kaatopaikka sekä astioiden pesulaitos ja kaupunkiin sijoitettiin 4 kuormaustaikkaa, joista yksi myöhemmin hävitettiin, se kun sijaitsi liiaksi kaupungin keskuksessa.

Vuonna 1921 erotettiin rakennuskonttorista puhtaanapito-osasto, josta muodostettiin itsenäinen puhtaanapitolaitos omalla hallituksella.

Puhtaanapitohallitus on vuoden varrella kokoontunut 24 kertaa, kokouksissa on käsitelty 217 kysymystä ja lähetetty 87 kirjelmää. Viisi eri kertaa on hallitus tarkastanut työmaat.

Vuonna 1922 ovat puhtaanapitohallituksen jäseninä olleet: insinööri A. Niiranen, puheenjohtajana, taloudenhoitaja H. Moisio, varapuheenjohtajana, talonomistaja J. T. Isotupa, toimittaja A. Aalto sekä puhtaanapitolaitoksen johtaja J. Sjöholm. Sihteerinä toimi varatuomari W. Becker.

Puhtaanapitolaitoksen konttorista on, paitsi kameraalista kirjanpitoa, annettu 6,643 laskua suoritetuista töistä, kirjekirjan mukaan lähetetty 898 kirjelmää sekä pidetty asetustenmukaista tilastoa laitoksen työntekijöistä.

Tilivirastona on toiminut rakennuskonttorin tilivirasto ja kassavirastona rahatoimikonttori.

Puhtaanapitolaitoksen töitä johtaa johtaja, joka henkilökohtaisesti on vastuunalainen puhtaanapitotöiden asetustenmukaisesta suorituksesta.

Vuoden varrella ei työjärjestykseen nähden ole tehty mainittavia muutoksia, alote töiden keskitykseen on kuitenkin tapahtunut kun osa entisistä Töölössä sijaitsevista tykistökasarmeista jätettiin laitoksen käytettäväksi. Määrärahoja kasarmien kuntoonasettamista varten ei vuoden kuluessa myönnetty, ainoastaan pienehkö määrä tallin korjausta varten, joka oli saatu käyttökuntoon kesäkuun 1 p:n mennessä, mistä päivästä laitoksen hevoset voitiin sinne sijoittaa.

Henkilökuntaan on vuoden varrella kuulunut 1 johtaja, 1 tarkastaja, 1 varastonhoitaja, 4 kameraalivirkailijaa, 17 työnjohtajaa, 1 vahtimestari, 1 sähkömontööri sekä 410 työläistä eli yhteensä 436 henkilöä.

Työ on, kuten aikaisemminkin, ollut jaettuna kahdelle osastolle, joista toinen on hoitanut katujen puhtaanapidon ja toinen makkien tai talojen puhtaa-

¹⁾ Muutamat kertomuksessa esiintyvät tiedot puhtaanapitolaitoksen tileistä on tässä jätetty pois.

napidon. Katujen puhtaanapito on jaettuna 5 piiriin ja talojen puhtaanapito 4 piiriin eli osastoon, sitäpaitsi kuuluu viime mainittuun myöskin Malmin kaatopaikka.

Katujen puhtaanapito-osasto piti vuoden alussa puhtaana 857,867 m² katua, 294,830 m² toreja ja avonaisia paikkoja, 135,814 m² rantasiltoja, 233 j. m. porraslaitureja, 171,012 m² viertoteitä, 145,326 m² teitä sekä satamia ja jäitä. Katujen kunnossapito näillä aloilla on kunnan velvollisuutena ja maksaa kunta 72,285 m² kaupungille kuuluvien talojen katuosien puhtaanapidosta, jota vastoin ei laitos ole saanut mikäänlaista korvausta muiden kaupungille kuuluvien katujen, torien, yleisten paikkain, rantasiltojen, viertoteiden ja teiden puhtaanapidosta. Lisäksi on sopimuksen mukaan pidetty puhtaana 21,290 m² kirkkoille kuuluvia katuosia, 35,984 m² 90:lle VI kaupunginosan yksityiselle talonomistajalle kuuluvia katuosia, 15,390 m² 26:lle Kaivopuistossa sijaitsevalle huvilalle kuuluvia katuosia sekä 134,806 m² 166:lle yksityiselle, muissa osissa kaupunkia asuvalle talonomistajalle kuuluvia katuosia. Vuoden varrella on kunnalle kuuluvia katuosia ja rantalaitureja lisääntynyt 29,500 m² sekä yksityisille talonomistajille kuuluvia katuosia 15,993 m².

Laskua vastaan on niinkään suoritettu tilapäistöitä, kuten lumensulatlusta ja ajoa, katujen kastelua y. m.

Katujen puhtaanapitotyöt ovat olleet jaettuna viiteen piiriin. Ensimmäinen piiri käsittää katujen puhtaanapidon I:ssä, II:ssä, VIII:ssä ja IX:ssä kaupunginosassa sekä satamien ja rantasiltain puhtaanapidon, valvojana tässä piirissä on ollut 1 työnjohtaja, lakaisutyöt on suoritettu 9 hevosella ja 52 työläisellä, kasteluun on käytetty 4 hevosta ja 4 työläistä, sitäpaitsi on lumenkuljetukseen käytetty 1,550 tuntia sekä urakalla kuljetettu 5,680 kuormaa lunta. Piirin töihin on käytetty 12,012 hevostuntia sekä 99,377 jalkatuntia.

Toinen piiri käsittää puhtaanapidon III:ssä, osassa VI:ta ja VII:ssä kaupungin osassa sekä niissä löytyvien satamien ja rantasiltain puhtaanapidon, piiriä on valvonut 1 työnjohtaja. Kadunlakaisutyössä on käytetty 42 työntekijää ja 9 hevosta, kasteluun 5 työntekijää ja 5 hevosta. Urakalla on kuljetettu lunta 2,438 kuormaa ja sulatettu 7,039 m³. Piirin puhtaanapitotöihin on käytetty 13,338 hevos- ja 82,475 jalkatuntia vuodessa.

Kolmas piiri käsittää IV, V, osan VI:ta ja XX kaupunginosan ja niihin kuuluvat satamat ja rantasilat. Töitä on valvonut 1 työnjohtaja. Töiden suorituksessa on käytetty 49 työntekijää ja 11 hevosta, katujen kasteluun 4 työntekijää ja 4 hevosta sekä lumenkuljetukseen 3,296 jalka- ja 4,895 hevostuntia. Kaikkiaan on vuoden varrella käytetty 105,340 jalka- ja 23,920 hevostuntia.

Neljäs piiri käsittää X, XI ja XII kaupunginosan sekä rautatieradan itäpuolella sijaitsevat viertotiet, tiet ja kadut aina kaupungin pohjoisrajaan saakka. 2 työnjohtajaa on valvonut töitä, joihin on käytetty kadunlakaisuun 32 työntekijää ja 10 hevosta, kasteluun 4 miestä ja 4 hevosta, lumitöihin 1,054 tuntia sekä urakalla kuljetettu lunta 6,985 kuormaa. Paitsi urakatöihin on kaikkiaan käytetty 74,745 jalka- ja 18,588 hevostuntia.

Viides piiri taas käsittää XIII, XIV ja XV kaupunginosan sekä rautatieradan länsipuolella aina kaupungin pohjoisrajaan asti sijaitsevat viertotiet, kadut ja tiet. Töitä on valvonut 2 työnjohtajaa. Kadunlakaisutöihin on käytetty 28 työntekijää ja 10 hevosta, kasteluun 4 miestä ja 4 hevosta, lumitöihin on kulu- nut 2,180 hevostuntia ja urakalla on kuljetettu lunta 5,462 kuormaa. Lukuunottamatta urakatöitä on vuoden kuluessa piirin puhtaanapitotöihin käytetty 62,019 jalka- ja 19,276 hevostuntia.

Katujen puhtaanapitotyössä tarvittiin siis 7 työnjohtajaa, 224 työntekijää

ja ¹⁾ 50 hevosta. Töiden suoritukseen on vuoden varrella, lukuunottamatta urakkatöitä, käytetty kaikkiaan 423,956 jalka- ja 87,134 hevostuntia. Konevarusteet ovat käsittäneet 2 lakaisukonetta, 22 kasteluvaunua, 26 purgatorrat-
taat sekä 14 lumensulatuskonetta.

Budjetissa oli katujen puhtaanapitokustannuksiin, lukuunottamatta tasoitettuja sekä lisäksi tulleita yksityisten talonmistajain katuosia, myönnetty 4,954,000 markan suuruinen määräraha. Tästä määrärahasta on kuitenkin voitu säästönä merkitä 698,638: 69 markkaa. Kokonaismenot, lukuun-
otettuina vuoden varrella lisäksi tulleiden katuosien puhtaanapito ovat nous-
seet 4,255,361:31 markkaan eli 2:30 markkaan neliömetreiltä.

Työpalkat olivat vuoden alussa keskimäärin 5:80 markkaa miehille ja 5:20 markkaa naisille, vuoden loppupuoliskolla olivat palkat indeksiluvun kohotessa nousseet 6:30 markkaan miehille ja 5:80 markkaan naisille.

Tulot katujen puhtaanapidosta eivät vastaa menoja, kun meno- ja tulo-
säännössä ei ole vastaavia tuloeria kunnalle kuuluvain katuosien, yleisten paikkain, viertoteiden, teiden, rantalaiturien, satamain ja tavaravajain puhtaanapidosta, ei myöskään tuloeria katujen kastelusta y. m., minkätähden menoja ei voi verrata tuloihin. Yksityisille talonmistajille kuuluvien katu-
osien puhtaanapitosta oli kuitenkin voittoa 190,956:20 markkaa.

Meno- ja tulosaantoon vuodelle 1922 oli katupuhtaanapidon tulot arvioitu 545,230 markaksi, kuitenkin näyttää kirjoihin merkitty tulomäärä olevan 790,035 markkaa, siis 244,805 markkaa tuloa. Tämän huomioonottaen on laitoksen katupuhtaanapitotöiden tulosta kuitenkin pidettävä edullisena.

Makkien ja talojen puhtaanapito. Puhtaanapitolaitoksen talojen puhtaanapito-osasto on vuoden varrella kuljettanut pois jätteet 31 kaupungille kuulu-
vasta talosta, kansakouluista, kirjastoista, kauppahalleista ja 1,290 yksityis-
henkilölle ja yhtiölle kuuluvasta talosta sekä sitä paitsi toimittanut tyhjen-
netyksi noin 1,000 hajoituskaivoja. Paitsi näitä töitä ovat laitoksen työpajat korjanneet laitokselle kuuluvia ajoneuvoja, rikkalaatikoita, levysankoja ja kansia. Malmin kaatopaikka on myöskin laskettu kuuluvan talojen puhtaanapito-osastoon.

Varsinainen talojen puhtaanapito on jaettu 4 osastoon eli piiriin.

Ensimmäinen piiri käsittää I, II, III, VII, VIII ja IX kaupunginosan, alu-
cella sijaitsee 554 taloa ja 10 makkia. Näistä on jätteiden poiskuljettamisen suo-
rittanut 31 työntekijää 23 hevosella yhden työnjohtajan valvonnan alaisina. Töihin on tarvittu 74,217 jalka- ja 62,460 hevostuntia. Piiristä on kuljetettu 4,790 kuormaa latriinia, 2,396 kuormaa keittiöjätteitä ja 15,132 kuormaa rikkoja.

Toinen piiri käsittää IV, V, VI, XIII, XIV ja XV kaupunginosan; jät-
teiden poiskuljettamisen piirissä sijaitsevista 574 talosta ja 11 yleisestä makki-
paikasta toimitti 34 miestä 21 hevosella yhden työnjohtajan valvonnan alaisina. Tähän työhön tarvittiin 77,048 jalka- ja 53,432 hevostuntia, vuoden varrella kuljetettiin 4,014 kuormaa latriinia, 4,100 kuormaa keittiöjätteitä sekä 14,345 kuormaa rikkoja.

Kolmas piiri taas käsittää X, XI ja XII kaupunginosan sekä Sörnäsin, Hermannikaupungin, Toukolan ja Vallilan. Tässä piirissä sijaitsevista 237 talosta ja 7 yleisestä makkipaikasta on 13 miestä 10 hevosella kuljettanut jätteet pois, työtä on valvonut 1 työnjohtaja. Työn suorittamiseen tarvittiin 29,536 jalka- ja 22,254 hevostuntia ja on taloista kuljetettu 4,508 kuormaa latriinia, 1,664 kuormaa keittiöjätteitä sekä 2,737 kuormaa rikkoja.

¹⁾ Muutamaa hevosta käytti kaksi piiriä yhteisesti; vrt. tietoja edellisellä sivulla.

Neljäs piiri eli osasto käsittää hajoituskaivojen tyhjennyksen, yleisten makkien puhtaanapidon, työkaluston ja työvälineiden valmistuksen ja kunnossa pidon, tallit ja Malmin puhdistus- ja kaatopaikan.

Hajoituskaivojen tyhjentämiseen, mikä aina tapahtuu öisin, on käytetty 12 miestä ja 8 hevosta yhden työnjohtajan valvonnan alla ja on vuoden varrella kaivoista kuljetettu 7,590 kuormaa latriinia.

Yleisten makkien valvonnan, puhtaanapidon ja siivouksen on toimittanut 2 työnjohtajaa ja 15 naista.

Työvälineiden valmistus- ja korjaustöihin käytettiin 16 miestä 1 työnjohtajan valvonnan alaisina.

Tallissa on vuoden varrella tarvittu 10 tallimiestä ja 1 työnjohtaja. Hevosten elatukseen on käytetty 159,629 kg. heiniä ja 58,942 kg. kauroja. Hevosten hoitoa varten on 47 eri kertaa käytetty lääkäriä. Vuoden varrella on 1,990 eri kertaa käytetty laitoksen hevosia rankkurin palveluksessa. Laitoksen välityksellä on poiskuljetettu 1,385 kissanraatoa, 557 koiranraatoa ja 40 elävää koiraa sekä 8 kuormaa sekalaista hylkyä.

Malmin puhdistusasemalla on työskennellyt 15 miestä 1 työnjohtajan valvonnan alaisina. Vuoden varrella on purettu 1,604 vaunullista jätteitä.

Kaikkiaan on talojen puhtaanapito-osaston palveluksessa toiminut 9 työnjohtajaa, 146 työntekijää ja 62 hevosta.

Meno- ja tulosäännössä on mainittujen töiden suorittamiseen myönnetty 3,178,100 markkaa. Kirjaan viedyt kustannukset suoritetuista töistä 3,116,138: 47 markkaa näyttää kuitenkin työtileissä 61,961: 53 markan suuruisen jäännöksen.

Tulot talojen puhtaanapidosta eivät ole nousseet meno- ja tulosäännössä merkittävään määrään sen johdosta ettei valtuusto vuoden varrella ollut lopullisesti käsitellyt laitoksen tekemää ehdotusta puhtaanapitomaksujen korottamisesta, osittain taas siksi että rannikkoväestö ei ole, pitäen lannan hintaa liian korkeana ostanut laskettua määrää lantaa, sitä paitsi ei laitos ole katsonut voivansa antaa lantaa velaksi ennenkuin edelliset maksamattomat määrät olivat suoritettut. Tämän johdosta on puhtaanapitolaitos ollut pakotettu lähettämään lantaa Malmille, johon sitä vuoden lopulla oli kertynyt noin 10,000 kuormaa.

Kaikkiaan on talojen puhtaanapidosta ollut tuloja 2,052,895: 30 markkaa. Jos tämä määrä vähennetään työkustannuksista, (yleisten makkien kunnossapitokustannukset, desinfiointi, uusien astioiden hankinta sekä katupuhtaanapito-osaston työkalut ja rikkainkuljetus poisluettuna), selviää että talojen puhtaanapito on tuottanut suoranaista tappiota 373,467: 54 markkaa, tähän luettuna Malmilla vuoden lopussa oleva lantamäärä, jonka arvo nousee noin 250,000 markkaan.